

פרשת אחרי מות

מה בפרשה: סיכום מתומצת של פרשת השבוע

השבוע נעסוק בסדר כניסת הכהן הגדול לקודש הקודשים ביום הכיפורים • בהקטרת הקטורת • באיסור להקריב קרבנות מחוץ לבית המקדש ועוד

בתחילת פרשת "אחרי מות" מובא סדר עבודת המקדש ביום הכיפורים. יום קדוש ומיוחד זה מאופיין במספר דברים בלעדיים השונים מעבודת המקדש במשך כל ימות השנה.

הכהן הגדול - העבודה נעשית אישית ע"י הכהן הגדול לעומת העבודה היום יומית במקדש הנעשית ע"י כהנים המחולקים למשמרות וכל אחד עובד בזמן הקבוע לו מראש.

בגדים מיוחדים - שתי מערכות בגדים היו לכהן הגדול: בגדי זהב ובגדי לבן. כאשר היה נכנס פנימה לקודש-הקודשים היה משתמש רק בבגדים הלבנים. הסיבה לכך: "אין קטגור נעשה סגור!" היות ומטרת עבודתו של הכהן הגדול ביום זה היא לכפר על עוונות עם ישראל ולסנגר עליהם אינו נכנס בבגדי זהב המזכירים את חטא העגל שהיה עשוי מזהב.

הקטורת - מלבד הקטרת הקטורת (סמי בושם וריח) בהיכל המקדש בכל יום היה הכהן כותש היטב את סממני הקטורת ומקטרים בקודש-הקודשים.

שני השעירים - הכהן לוקח שני שעירי עיזים. את האחד הוא שוחט ומקריב לחטאת לכפרה על חטאי בני-ישראל ועל השני סומך הכהן את ידיו ומתוודה על עוונות העם. אחר-כך מוליכים את השעיר הנשא את העוונות ל"עזאזל" - מקום הררי, שם משליכים אותו מראש הצוק.

ביום הכיפורים ישנו איסור אכילה ושתייה והשבתת כל מלאכה, יחודו מתבטא גם בשמו המקראי - "שבת שבתון".

בית-המקדש הוא המקום היחיד המיועד להקרבת קורבנות, ולכן מי שמקריב בכל מקום אחר מתחייב בנפשו. הקדוש-ברוך-הוא התיר לנו לשחוט בעלי-חיים לדברים שיש לנו מהם תועלת ולכן סתם להמיתם זוהי השחתה, המקריב נקרא שופך דמים ועונשו בכרת.

דם החיה או הבהמה אסור באכילה כי "הדם הוא הנפש" ולכן יש לכסות דם חיה ועוף לאחר השחיטה.

נבילה - שנמצא פסול בשחיטתה או טריפה שנמצא בה מום מסוים לאחר השחיטה גם הן אסורות באכילה.

בסיום הפרשה מובא איסור גילוי עריות - שאיש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערווה". דינים אלו מטרתם לשמור על טהר החיים ולהבדיל אותנו משאר האומות שמעשיהן מקולקלים.

המקום הנכון, הזמן הנכון והאדם הנכון

הפרשה מכינה אותנו ברגע האחרון לפני פסח, נותנת לנו כלים של דיוק ומכוונת אותנו אל התדר החשוב ביותר, אמונה תמימה ופשוטה שזכותה נזכה להצליח בעבודה הרוחנית.

פתיחה

פרשת אחרי מות

פרשת 'אחרי מות' פותחת בפסוק, "וַיִּדְבֹר ה', אֶל-מֹשֶׁה, אַחֲרֵי מוֹת, שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן--בְּקִרְבָּתָם לְפָנָי-ה', וַיִּמָּתוּ". לאחר מותם של נדב ואביהוא, בהקריבם אש זרה במשכן, ביום חנוכתו, הקב"ה מורה למשה כיצד צריך להתנהג בבית המקדש - אזהרות איך להיכנס אל הקודש. עיקרה של הפרשה מתאר את עבודת הכהן הגדול, בבית המקדש, ביום הכיפורים.

כיצד קשורה עבודתו של הכהן הגדול אל המציאות שלנו ומה יש לנו ללמוד ממנה? הפרשה נקראת רגע לפני הפסח, וכמובן מתחברת לזמן הקדוש והמיוחד הזה. ננסה להתבונן כיצד הדברים מתקשרים.

עולם, שנה, נפש

עבודת כהן גדול היא אחד הדברים היותר מורכבים בתורתנו הקדושה. יש בה הרבה עניינים ופרטים שלא ניכנס אליהם כאן. ידוע לנו מספרי הקבלה שהעולם מורכב משלושה מרכיבים: עולם, שנה, נפש - ר"ת עשן. מה זה אומר? יש מסגרת המקום, שזה עולם, יש מסגרת הזמן, שזה שנה, ויש מסגרת האדם, שזה נפש. כל דבר במציאות מורכב משלושת אלה. השיא של החיבור של שלושת המרכיבים של המציאות קורה ביום הכיפורים, בקודש הקודשים, כאשר נכנס לשם כהן גדול. הכהן הגדול הוא הנפש הגבוהה ביותר שעושה את העבודה עבור כל הנפשות, עבור כל העולם, כפי שנראה בהמשך. קודש הקודשים זה המקום הכי מקודש במסגרת העולם, ויום הכיפורים זה היום הכי מקודש בשנה, יום שקובע כל מה שיהיה בכל השנה, כפי שנראה. יוצא מכך, שעבודתו של כהן גדול ביום הכיפורים מאגדת בתוכה את כלל המציאות וחשוב מאוד להבין בדיוק מה קורה שם.

עבודת כהן גדול

יום כיפורים זהו היום הגדול, יום של תשובה, יום של כפרה. "כִּי-בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם, לְטַהֵר אֶתְכֶם: מִכָּל, חַטָּאתֵיכֶם, לְפָנָי ה', תִּטְהָרוּ". כל עיני ישראל היו נשואות אל הכהן הגדול - האם יצליח בעבודה? כל מה שצריך להיות במשך השנה תלוי על כף המאזניים. יום כיפור זה החתימה של מה שנגזר בראש השנה. זה עניין מאוד רגיש וצריך זהירות שחש ושלום לא יבוא הכהן הגדול לאיזה תקלה. כל חיי עם ישראל וכל המציאות של העולם תלוים בעבודתו. לכן, צריך הרבה שמירה. מסביר הרב שליט"א, הכל תלוי על חוט השערה. חוט השערה זה הלשון של זהורית, חוט מיוחד, שהיה אדום והיה צריך להיהפך ללבן וזה היה הסימן שנתכפרו עוונות בית ישראל.

כל כך גדולה היתה עבודתו של הכהן, שאף אחד לא יכול היה להיות באוהל מועד באותה שעה, אפילו מלאכי השרת היו בורחים משם. אמנם הכהן היה מקריב קורבנות ומקטיר קטורת, אך הכל נכלל בגדר תפילה. כל עבודת המקדש היתה של תפילה. תפילה זה להעלות דברים למעלה. על הקורבן נאמר 'קורבן להויה'. קורבן מלשון לקרב - להקריב ולקרב מדרגות ממטה למעלה, להעלות את כל ענייני העולם הזה עד שזה יגיע להויה. תפילה זה גם 'תפילה להויה'. תפילה מראה בטחון בהשם בלבד, אדם מעלה את כל ענייניו אל השם. ביום כיפור, הכהן הגדול היה עושה פעולות של תפילה עבור כלל ישראל - היה מעלה את כל המציאות של עם ישראל לדרגה גבוהה, בשביל שנה שלימה.

המלחמה-הפרדה בין טוב ורע

הכהן היה עורך ממש מלחמה עבור כל ישראל, מלחמה של הטוב ברע, מלחמה בכל הכוחות החיצוניים. לכן יש עניין של שתי גורלות, שני שעירים (עיזים), זהים במראה, אחד קורבן להשם ואחד קורבן לעזאזל. בעבודתו, הכהן עשה הפרדה גמורה בין הטוב והרע. כל השנה זה מטושטש, לא יודעים להבחין בין טוב ורע. יום כיפור זה יום הבהירות. השעירים שנבחרו בגורל, מי לטוב ומי לרע, הם הביטוי להפרדה המוחלטת. אומר הרב שליט"א, הסוד של המלחמה וההפרדה סובב על עניין שליחת הקורבן לעזאזל. למראית עיין, ח"ו, זה נראה כאילו זה עבודה זרה, להקריב קורבן לסטרא אחרא, עוד נבין בהמשך מדוע זה בדיוק ההיפך.

אמנם, עד לביאת משיח, אי אפשר לבטל את כוחות הס"א לגמרי. אבל, עד לאותו זמן, צריך לנצח עד

פרשת אחרי מות

כמה שאפשר. חלק מהמלחמה זה לתת לס"א את חלקו. גם במשך השנה, נותנים לו חלק בכל דבר שבקדושה, כדי שייפרד ויעזוב את הקדושה. כמו כלב, שבא להפריע, נותנים לו חלק שיתרחק מהמחנה, כך יש את השערה של עגל שיוצאת מהתפילין, וגם עניין מים אחרונים בסיום סעודה.

הקב"ה ברא גם את כוחות הסטרא אחרא, והם רוצים וצריכים קיום, לכן הם מקטרגים על עם ישראל. אם הם מצליחים בקטרוג הם זוכים בכל האור. אבל למעשה, הקיום שצריך להיות להם, זה רק נהירו (אור) דקיק. הארה קטנה כדי קיום, כדי שיהיה מציאות של ס"א, כדי שיהיה מציאות של בחירה ולא יותר מזה. אם יש איזה פגם בקדושה, בהתאם לגודל הפגם, כך החוזק שלהם מתעלה, והם, מצד עצמם, תמיד רוצים את כל ההארה.

אז המערכה היתה כבדה. השעיר לעזאזל היה נשלח לארץ גזירה, מלחמה על הגזירה. ארץ גזירה - מקום שאין שם שום מקור של קדושה, ידוע בקבלה כחלל הפנוי, מקום הצמצום, מקום שכל החסרונות של העולם צומחים משמה, מקום שאין לו תיקון עד לגמר התיקון. עוד נדבר עליו בהמשך.

כ"ח עיתים

המפתח להבנת כל העניין טמון במילה 'זאת'. כתוב, "בְּזֹאת יִבֹּא אֶהְרֹן", "וְאֶל-יִבְיָא בְּכַל-עֵת אֶל-הַקֹּדֶשׁ" - לא בכל עת. יש הרבה עיתים, אבל אפשר לבא אל תוך קודש הקודשים רק ביום כיפורים. לא כתוב במפורש שמדובר על יום הכיפורים, אלא כתוב, "בְּזֹאת יִבֹּא אֶהְרֹן".

בספר קהלת מדבר שלמה המלך על סה"כ כ"ח עיתים, "לְכָל, זְמַן; וְעַת לְכָל-חֶפֶץ, תַּחַת הַשָּׁמַיִם. עַת לְלֶדֶת, וְעַת לָמוּת; עַת לְטַעַת, וְעַת לְעִקּוֹר בְּטוֹעַ. עַת לְהַרוֹג וְעַת לְרַפֹּא, עַת לְפָרוֹץ וְעַת לְבָנוֹת" (קהלת ג' א'). יש י"ד עיתים לטובה ויש י"ד לרעה. מסביר הרב שליט"א, המילים, "בְּזֹאת יִבֹּא אֶהְרֹן", מרמזות על מעשים ולא על זמן. נראה שהמעשים הם למעלה מהזמן.

"בְּכַל-עֵת", זה דברים שקשורים לעת, לזמן מסוים ולמצב מסוים. פעם זה טוב, פעם זה רע. כהן גדול צריך להתעלות למעלה מהכל. אל יבוא בשום עת! יבוא בשליטה שמעל הזמנים השונים, מעל הנסיבות המשתנות - ישלוט על הי"ד עיתים הטובים, אבל גם על הי"ד עיתים הרעים.

סוד המילה 'זאת'

'זאת' זה עניין של אמונה. זאת מרמז על המלכות, הכח של השכינה הקדושה, עניין של אמונה פשוטה. המלכות, זאת הספירה האחרונה, המקום החשוך ביותר, המקום בו צריך אמונה פשוטה. עם הכח הזה, אהרון הכהן יבוא אל הקודש. ברגע שיש אמונה פשוטה, שאני, אין לי שום דבר, לא חוקר ולא יודע שום דבר, אלא בוטח בהשם, זה פותח את כל השערים. הכהן הגדול היה צריך לפתוח פתח, לא רק בשביל עצמו, אלא בשביל כל עם ישראל ובשביל כל העולם כולו. ב'זאת' יש את הכל, זה הפתח של כל הדברים הטובים. כתוב, "וְיִכְסִיל, לֹא-יָבִין אֶת-זֹאת" (תהילים צ"ב ז'). כסיל זה מי שלא מבין את 'זאת'. אומר דוד המלך, "בְּזֹאת, אֲנִי בּוֹטֵחַ" (תהילים כ"ז ג'). כך היה מנצח בכל המצבים הקשים. העבודה היא עבודה של אמונה פשוטה, קיום המצוות כפי שאנו מצווים. כמובן שצריך גם ידיעה, "דַּע אֶת-אֱלֹהֵי אֲבִיךָ וְעַבְדֵהוּ" (דברי הימים א' כ"ח ט'), אבל העבודה היא עבודה של אמונה. בזה היה הכהן הגדול מנצח. אבל, יש עוד עניין, והוא, הדיוק המוחלט בקיום הציוויים. מה שנקרא בלשון צבאית, ציות להוראות.

אי ציות להוראות

"אֶחָד מֵהֵם, שָׁנִי בְּנֵי אֶהְרֹן", אפילו שהם היו קדושים וטהורים, גדולים בקומתם הרוחנית ממש ואהרון, נענשו. דיברנו במקומו על הסיבות השונות לכך, כשאולי הסיבה הראשית היא שעשו את מה שעשו ללא הוראה מלמעלה. הצלחת עבודתו של כהן גדול תלויה ישירות ביכולת שלו לפעול לפי ההוראות המדויקות. לכן יש ציווי שאהרון הכהן, ידקדק במעשיו ביום הכיפורים, וישמרו עליו שיעשה הכל כמו שצריך בדיוק, כדי שלא יהיה שום סטייה, שום קלקול ושום נפילה, כדי שהמשימה תצליח.

פרשת אחרי מות

זהירות

הרב שליט"א אומר, אם אנשים כאלה גדולים כמו בני אהרון, יכולים לעשות טעויות, מה יעשו אזובי הקיר? אדם צריך לדעת שעל כל צעד ושעל הוא עלול לעשות טעויות. אם בעסקים האדם נזהר כל כך, כמה צריך להיזהר מטעויות בדרך הרוחנית. הזהירות, זה לא רק לגבי כהן גדול, ולא רק לגבי יום כיפור, אלא, זה לכל אדם, לכל השנה, והאמת היא, שאדם לא יכול שלא לטעות. לגבי הכהן, שכתוב, "וְאֶל-יָבֵא בְּכָל-עֵת אֶל-הַקֹּדֶשׁ", הכוונה לכל השנה. כמו שאמרנו, יש כל מיני עיתים, עת כזאת ועת כזאת, והאדם צריך לנווט ולהחליט איך לנהוג בעת כזאת ואיך לנהוג בעת כזאת. בכל רגע, העיתים מתחלפים, מפני שהאדם מורכב מכל מיני דברים והוא גם קשור להרבה דברים וקשה לדעת מה מושך אותו לכיוון כזה ומה מושך אותו לכיוון כזה. בן אדם בודאי חושב שרק הטוב מושך אותו והוא מחפש רק את הטוב. אבל אי אפשר לדעת, האדם לא יכול לסמוך על עצמו. צריך לדעת שאם פועלים מתוך הוראה מלמעלה, זה עושה את התיקון הכי גדול. כאשר אין רשות מלמעלה, זה עושה את הקלקול הכי גדול. למשל, אם לא היתה הוראה על עניין שליחת השעיר לעזאזל, לארץ גזירה, זה אולי היה נחשב לעבודה זרה, קורבן לס"א. כיוון שיש על זה הוראה מלמעלה, אז זה מבטל את כל הדינים, ומכפר לכלל ישראל על מעשיהם.

ערב פסח

אנחנו נמצאים ממש בערבו של חג הפסח, כפי שאומר הרב שליט"א, הלילה הכי חשוב בשנה, "וְלִילָה, כְּיוֹם יָאִיר" (תהילים קל"ט י"ב). השנה, בגלל היותה שנה מעוברת, יוצא שאנו קוראים את פרשת "אחרי מות" ממש בסמוך לפסח ואפשר למצוא הקשרים רבים למעמד הגדול הזה. ראשית, מה שדיברנו, על הדיקו בפרטים ושמירה על דרכי ההלכה בפסח, ציות לציוויים המדויקים כל כך. זה הסוד להצלחת הרגע הרוחני העצום של ליל הסדר, הרגע בו יכול כל אחד מאתנו להתחבר להארה הגבוהה כל כך ולצאת לחופשי מכל הצרות, מכל המייצרים שלו.

שנית, אחרי כל הלימוד שכל אחד עשה לקראת הפסח, אחרי החקירה של ההלכות, התעמקות בכוונות ובפנימיות, אנו מגיעים סוף, סוף לרגע הגדול והנשגב. אלא, שדוקא בליל הסדר, מה שנדרש מאתנו זאת אמונה פשוטה, אמונה תמימה (שלמה), "בְּזֹאת יָבֵא אֶהְרֹן", בזאת - במלכות, בבחינת אמונה. ההמלצה החמה ביותר, היא לבא ככה, כמו ילדים תמימים לליל הסדר. לעשות את המעשים שאנו מצויים לעשות, באמת ובאמונה טהורה, להתחבר לרגע מתוך מקום של פשיטות.

בברכת חג שמח וכשר!

הפרשה מוקדשת לרפואת גבריאל יהונתן בן איבון, ניר בן צילה, קרן נעמי בת עפרה בתוך שאר חולי עמו ישראל

השעור מוקדש לעילוי נשמת גילה בת רחל ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.

ילד לא זורקים

בכל פעם שהיה משה מזמין פחית בירה שעולה שלושה שקלים, היה זורק שקל לצד ימין, שקל לצד שמאל, ושקל לאחור.

יותר מאשר נהנה מהבירה, נהנה לראות את המוכר מחפש את הכסף ברחבי החנות. המוכר כמובן זעם. אבל מה לא עושים בשביל פרנסה...?

באחד הימים נתקע משה עם מטבע של חמישה שקלים. כאן נקם המוכר את נקמתו המתוקה: הוא השליך

פרשת אחרי מות

את שני השקלים של העודף, אחד מחוץ לחנות ואחד בין ארגזי הלחם שבפתח.

משה שלף שקל נוסף מארנקו וזרקו אי שם באוויר: **"אני אקח פחית נוספת..."**
***

בפרשתנו מזהירה התורה **"כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו, וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו. ובחוקותיהם לא תלכו"**. כאן מציינת התורה רשימת מעשים שאותם אסור לנו לעשות,

ומסבירה מדוע: **"כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ אשר לפניכם, ותטמא הארץ. ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה, כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם"**. מבאר רש"י במקום: **"משל לבן מלך שהאכילוהו דבר מאוס שאין עומד במעיו, אלא מקיאו. כך ארץ ישראל אינה מקיימת עוברי עבירה"**.

וכאן הבן שואל: אדרבה, אם ארץ ישראל אינה מקיימת עוברי עבירה, והגויים שלפנינו - כשחטאו בחטאים אלו - הקיאה אותם הארץ מקרבה.

למה ביחס ליהודים, מדגישה התורה, שאם חלילה וחס נעבור על העבירות הללו, **"לא תקיא הארץ אתכם?"**

רבי יעקב קראנץ, המגיד מדובנא, מעניק פרספקטיבה ייחודית לעניין. וכדרכו הנפלאה הוא ממשיל משל לעשיר גדול שעסקיו המסועפים גזלו ממנו זמן רב בכל השבוע, והוא הרהר באפשרות שהוא צריך ליטול לעצמו איזה פרויקט חסד נוסף, מצוה שלא רבים יכולים לעשותה והוא יתאמץ ויטרח בה מאוד. לא. הוא לא מעוניין לתרום כסף למוסד כלשהו, הוא לא מתכוון לפתוח בחלוקת **"קמחא דפסחא"** לכל תושבי העיר. הוא מתכוון למשהו אחר: חסד פרטי שיגזול מזמנו ומשאביו מחד, וייתן לו תחושת סיפוק יומיומית מאידך.

חשב ומצא: לאמץ ילד, יתום **"עגול"** ללא אב ואם, ללא משפחה קרובה ונפש גואלת. הוא יקצה לו חדר מגורים נח - בדיוק כמו שיש לבנו היחיד של הגביר, הוא יעניק לו לימודים ברמה גבוהה, ויצמיד לו חונך שיאלפו נימוסים והליכות, כיאה לבנו המאומץ של הגביר הגדול.

אמר ועשה. במשך תקופה ארוכה התנהלו העניינים כשורה, היתום לא מצא מילים להודות למיטיבו על החסד הגדול, בנו של הגביר אף הוא נהנה מה"אח" החדש והבלתי צפוי. כולם היו שבעי רצון. זהירות: סכנת פליטה היתום שפיתה את בן הגביר

אחרי מות שני בני אהרן בקרבם לפני ה' וימותו (טז,א)

נאמר בזוהר הקודש כי נדב ואביהוא עדיין היו למטה מבני עשרים ולפיכך נקראו "בני אהרן", כלומר בני ברשות אביהם. אם כן כיצד נענשו, והלא כלל הוא בידינו שאין מענישים מן השמים בטרם מלאו לאדם עשרים שנה?

אמנם נראה מהגמרא בברכות דף לא לפי הסברו של הצ"ח שם שקטן פיקח וחכם מאד נענש אפילו פחות מגיל עשרים. ואם כן זה הסבר הפסוקים "ויהי אחרי מות שני בני אהרן": ואם תאמר הרי הם קטנים, לכן ממשיכה התורה ואומרת "בקרבם לפני ה'", כלומר הם היו בדרגה גבוהה של חכמה עד כדי כך שה' דיבר איתם, ואם כן נחשבים כגדולים לעניין זה ולכן נענשו.

פרשת אחרי מות

וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבם לפני ה' וימותו (טז,א)

ויעוין במדרש רבה אחרי מות (כ, ח) בר קפרא בשם רי ירמיה בן אלעזר אמר, בשביל ד' דברים מתו בניו של אהרן, על הקריבה ועל הקרבה על אש זרה ועל שלא נטלו עצה זה מזה.

ויל"ע דבשלמא שלא נטלו עצה ממשה ואהרן הוא תביעה דמן הסתם היו מיעצים להם שלא לעשות את שעשו. אכן צ"ע איזו טענה היא שלא נטלו עצה אחד מן השני והרי שניהם עשו יחדיו את הדבר, וא"כ בודאי שהיו מיעצים האחד לחבירו לעשות הדבר.

אולם חזינן מהכא גודל הענין של ההתיעצות ולהמלך האחד בחבירו. ועל כן זוהי הטענה על נדב ואביהוא שאולי אם היו מתיעצים שוב בענין ואפילו האחד עם חבירו, אולי היו נמנעים מלעשות הדבר.

אחרי מות שני בני אהרן (טז,א)

כיון ששמע איוב מיתת שני בני אהרן אמר: "אף לזאת יחרד לבי" (מדרש)

חכמינו אמרו, כי איוב נדון ביסורים על שום ששתק בעת שגזר פרעה להשליך את ילדי ישראל אל היאור, ולא מחה על כך.

והנה, על חטאתם של נדב ואביהוא אמרו חכמינו: "היו משה ואהרן מהלכין בדרך ונדב ואביהו מהלכין אחריהם וכל ישראל אחריהם, אמר לו נדב ואביהוא, אימתי ימותו שני זקנים הללו ואני ואתה ננהיג את הדור. אמר להם הקב"ה: נראה מי קובר את מי".

וקשה, אם נדב אמר זאת מדוע איפוא נענש אביהוא ?

אלא מכאן אנו למדים, שהשומע דבר רע ואינו מוחה אלא שותק, הריהו ראוי לעונש.

ובכן, כיון ששמע איוב על דבר מיתת שני בני אהרן גם של אביהוא למד מזה, שהעובר בשתיקה על דברים רעים נענש גם הוא מיד נחרד לבו, כי הבין שגם הוא צפוי לעונש על אשר שתק ולא מחה כנגד גזרותיו של פרעה.

וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבם לפני ה' וימותו (טז,א)

איתא בירושלמי (יומא א, א) דלכך מזכיר הכתוב את מיתת בני אהרן בפרשת יוה"כ ללמדך שכשם שיוה"כ מכפר על בני"י כך מיתתן של צדיקים מכפרת, ואיתא עוד בגמרא (כתובות קג, ב) ביומא דאשכבתיה דרבי, יצאה בת קול ואמרה "כל דהוה באשכבתיה דרבי מזומן הוא לחיי העולם הבא".

יש לדקדק למה נקט הש"ס לשון "כל" ולא נקט סתמא "מאן דהוה באשכבתיה דרבי", מה משמיענו "כל" זה.

אך בגמרא (יומא פה, ב) ישנה מחלוקת בענין כפרת יוה"כ, דרבנן סברי דיוה"כ מכפר רק אם עשה תשובה ורבי סבר שכל עבירות שבתורה בין אם עשה תשובה ובין אם לא עשה תשובה הרי שיוה"כ מכפר, וא"כ י"ל דאף דרבי היה יחיד ויחיד ורבים הלכה כרבים, אבל ביום פטירתו פסקו הלכה כמותו. וכיון

פרשת אחרי מות

שמיתת צדיקים מכפרת כמו יוה"כ, לכן "כל" מי שהיה באשכבתיה דרבי זכה לעולם הבא אפילו מי שלא עשה תשובה, כיון שמיתת רבי כיפרה עליו ובאותו יום פסקו הלכה כמותו

אחרי מות שני בני אהרן בקרבם לפני ה' וימתו (טז,א)

על סיבת מיתתם של בני אהרן, מובא בגמרא (יומא נג ע"א): "לא מתו בני אהרן אלא על שהורו הלכה בפני משה רבן". ומה היתה ההלכה שהורו: "אף על פי שהאש יורדת מן השמים, מצוה להביא מן ההדיוט".

ובספר "מרגניתא טבא" (דבריו מובאים בספר ילקוט האורים) באר את הדברים, על פי מה שידוע מדברי חז"ל, שיש ואדם החייב מיתה בידי שמים ובכל זאת הוא נצל בזכות זרעו או בזכות הבנים הטובים העתידיים לצאת הימנו, או שכבר נולדו לו, ועליו לחנכם ולהכשירם לעתיד הגדול הצפוי להם. ואם כן, תמוה, מדוע משמים המיתו את בני אהרן, הלא היה להם להנצל בזכות זרע הצדיקים שעתיד לצאתמהם?

אלא, מובא בגמרא, (ערובין סג ע"א), שיהושע מת בלא בנים, מפני שהורה הלכה בפני משה רבו. אם כן, מאחר וזהו ענשו של המורה הלכה בפני רבו, שהוא מת בלא בנים, גם לנדב ואביהו לא היו אמורים להיות בנים, שהרי מורי הלכה בפני רבן היו, ולכן מתו בעצמם מיתה בידי שמים, כי לא היה זרע כשר עתיד לצאת מהם שבכחו להגן עליהם מפני המיתה.

ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבוא בכל עת אל הקודש מבית לפרוכת וגו' כי בענן אראה על הכפורת (טז,ב)

ולכאורה הרי ביום הכיפורים מותר לכ"ג ליכנס לקודש הקדשים, וא"כ היה מן הראוי לומר 'ואל יבוא בכל עת אלא בעשור לחודש'.

עוד יש לדקדק הא דסיימה התורה ואמרה 'כי בענן אראה על הכפורת', דמה ענין ענן זה לאיסור כניסה לקודש הקדשים.

ונראה דה"ק, 'כי בענן אראה על הכפורת', כלומר, דבשעה שהמחתה עומדת בפנים וענן הקטורת עולה מותר לבוא, ושפיר אתי לפ"ז דביוה"כ מותר לבוא.

עפ"ז מיושב, הא דהשבעו את הכ"ג בערב יוה"כ"פ שאינו צדוקי, דלכאורה מה הוצרכו לשבועה זו, דממה נפשך, אם הוא צדוקי א"כ הרי אינם מודים בקידוש החודש, ואין יום זה יום הכיפורים, ובלא"ה אסור ליכנס דלשיטתם מתחייב מיתה בכך.

אך לפי המבואר ניחא שפיר, דכיון דסוף סוף איכא ענן הקטורת. א"כ אף אם אין זה יום הכיפורים היה מותר ליכנס, ולכך היו זקוקים להשביע את הכ"ג שאינו צדוקי.

בקרבם לפני ה' וימתו (טז,ב)

לתוקף מורא מקדש

במיתתם הפתאומית של בני אהרון, נדב ואביהוא:

אקדמות מילין:

חיל ורעדה אחזנו בבואנו לברר באופן פרשני נוקב ומרתק, מה באמת התרחש באחד לחודש הראשון

פרשת אחרי מות

בשנה השנית עת שביום זה חיכו כולם להתגלות השכינה ושבמהלך היום הגדול הזה נשרפה נשמתם של נדב ואביהוא אך גופם ע"פ חז"ל נשאר קיים. על פניו זה מוות יחיד ומיוחד שיש בו כדי לתת לנו הזדמנות חד פעמית & והצצה נדירה בחלון הזדמניות צר, שדרכו ניתן אולי לתת לנו את תחושת היראה הכל כך נצרכת בבואנו אל הקודש ונדע ונחוש את הנהגת ה' שאכן סביביו נסערה מאוד ואלוקים מדקדק עם חסידיו בחדות דקה ביותר כמו & חוטא של שערה.

יום זה שנטל עשרה עטרות אך הנורא מכל התרחש ונדב ואביהוא בניו של הכהן הגדול נשרפו באש שיצאה מאת ה' ויש לברר על פי חז"ל מה היה חטאם שכך נענשו האם היה כאן מידה כנגד מידה או שהיה כאן מעשה שבא לתת לעם ישראל את תחושת היראה מהשכינה ולהורות להם דרך בעבודת ה'. מבאר באופן מופלא בעל ספר "הכתב והקבלה" את הפסוק הקשה: "ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימותו לפני ה'" מה יש להוסיף וימתו אם רשום "ותאכל אותם"? אלא באמת בעצם לא הייתה כוונתם לחטוא חלילה. כי אף הם בשמחתם שכאשר ראו אש חדשה שיוצאת מלפני ה' ותאכל את העולה עמדו להוסיף אהבה על אהבה ואמר להם המקום: 'אתם כיבדתם אותי ואני אכבד אתכם יותר' ונקראו בשל כך 'מידעיו של מקום גדולים ממה שאהרון'. ותאכל אותם הכוונה מעניין האכילה השניה קבלת נשמתם בשמחה.

מתברר שסיפור טרגי זה מופיע בתורה כחמש פעמים אנו נביא המקורות. נמשיך בפרשנות ובמדרשי חז"ל ונבוא לידי מסקנה שיש לתת את הדעת ולכוון את מעשינו נכונה בבואנו אל הקודש פנימה. הרמב"ם בספר המצוות מצוות עשה & כא' - שציוונו לירא מן המקדש הזה מאוד עד שנשים בנפשנו הפחד & והיראה כמו שנאמר: "ואת מקדשי תיראו".

אנו נדון במאמר זה במספר סוגיות: -1 מהי אש מן השמים & -2 מה זה אש זרה? אשר לא ציווה, מה כן ציווה? & ומהו מיקומם הרוחני של נדב ואביהוא במסורת ישראל?

תחילה נביא המקורות בעניינם של נדב ואביהוא:

מקור א- וַיִּקַּח אֶהָרֹן אֶת-אֱלִישֶׁבַע בֶּת-עַמִּיבֶדבְּ אָחוֹת בְּחֶשֶׁן לֹו לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת-נָדָב וְאֶת-אֲבִיהוּא אֶת-אֶלְעָזָר וְאֶת-אִיתָמָר.

מקור א-2 מקור נוסף וחשוב ביותר להבנת כל העניין ומכאן הכל מתחיל & והוא & בפרשת משפטים שם הם מוזכרים שבזמן מתן תורה נאמר... ספר שמות פרק כד' א'- וְאֶל-מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה אֵלַי יְהוָה, אֶתְּהָ אֶהָרֹן נָדָב וְאֲבִיהוּא, וְשִׁבְעִים, מִזִּקְבֵי יִשְׂרָאֵל; וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם, מִכַּחֵק. וְעוֹד בהמשך: פרק כד' פסוק ט'- וַיַּעַל מֹשֶׁה, וְאֶהָרֹן--נָדָב, וְאֲבִיהוּא, וְשִׁבְעִים, מִזִּקְבֵי יִשְׂרָאֵל. וְעוֹד בפס' יא'- וְאֶל-אֶצִּילִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לֹא שְׁלַח יָדוֹ; וַיַּחֲזוּ, אֶת-הָאֱלֹהִים, וַיֹּאכְלוּ, וַיָּשָׁתוּ.

מקור 2- א וַיִּקַּחוּ בְּנֵי-אֶהָרֹן נָדָב וְאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֶתְתוֹ וַיִּתְּנוּ בָּהֶן אֵשׁ וַיִּשִׂימוּ עֲלֵיהֶן קִטְרֹת וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי יְהוָה אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם. & ב וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמָתוּ לִפְנֵי יְהוָה. & ג וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אֶהָרֹן הוּא אֲשֶׁר-דָּבַר יְהוָה לֵאמֹר בְּקִרְבִּי אֶקְדָּשׁ וְעַל-פְּנֵי כָל-הָעָם אֲכַבֵּד וַיִּדָּם אֶהָרֹן. & ד וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל-מִישָׁאֵל וְאֶל אֶלְעָזָר בְּנֵי גֵזִיאֵל דָּד אֶהָרֹן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם קִרְבוּ שָׂאוּ אֶת-אֲחֵיכֶם מֵאֵת פְּנֵי-הַקֹּדֶשׁ אֶל-מַחוּץ לַמִּסְכָּה. & ה וַיִּקְרְבוּ וַיִּשָּׂאֵם בְּכַתְּמֹתָם אֶל-מַחוּץ לַמִּסְכָּה כְּאֲשֶׁר דָּבַר מֹשֶׁה. & ו וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אֶהָרֹן וְלִאֶלְעָזָר וְלִאִיתָמָר בְּנֵי רֵאשִׁיכֶם אֶל-תִּפְרְעוּ וּבַגְּדֵיכֶם לֹא-תִפְרְמוּ, וְלֹא תִמְתּוּ, וְעַל כָּל-הָעֵדָה יִקְצַף וְאֲחֵיכֶם כָּל-בֵּית יִשְׂרָאֵל יִכּוּ אֶת-הַשִּׁרְפָה אֲשֶׁר שָׂרַף יְהוָה. & ז וּמִפְתַּח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצְאוּ פֶן-תִּמְתּוּ כִּי-שָׁמֵן מִשְׁחַת יְהוָה עֲלֵיכֶם וַיַּעֲשׂוּ כַדְּבַר מֹשֶׁה.

מקור 3- ויקרא טז א וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אֶהָרֹן בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי יְהוָה וַיָּמָתוּ:

מקור 4- במדבר & פרק א' "אלה תולדות אהרון ומשה & ביום דבר יהוה את-משה בהר סיני. & ב ואלה שמות בני-אהרון הבכור נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר. & ג אלה שמות בני אהרון הכהנים המשחים אשר-מלא ידם לכהן. & ד וַיָּמָת נָדָב וְאֲבִיהוּא לִפְנֵי יְהוָה בְּהַקְרִיבָם אֵשׁ זָרָה לִפְנֵי יְהוָה בְּמִדְבַר סִינִי וּבְנֵים לֹא-הָיוּ לָהֶם וַיִּכְהַן אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר עַל-פְּנֵי אֶהָרֹן אֲבִיהֶם."

מקור 5- במדבר פרק כו'- ס וַיֵּלֶד לְאֶהָרֹן אֶת-נָדָב וְאֶת-אֲבִיהוּא אֶת-אֶלְעָזָר וְאֶת-אִיתָמָר. & סא וַיָּמָת נָדָב וְאֲבִיהוּא בְּהַקְרִיבָם אֵשׁ-זָרָה לִפְנֵי יְהוָה.

פרשת אחרי מות

הנצי"ב בפירושו לפרשה מקדים ואמר כך: כבר בימי משה היו כיתות בישראל הרודפות לדעת את ה' והיתה בהם התנוצצות של קדושה אך עדיין לא דהיינו באותו הזמן, לא הגיע העת לכך וההתפעלות מקדושת ה' היתה יכולה להיות מאוד מסוכנת. כאשר היא פורצת לא בדרכים אשר ציווה ה'. אומר משה להם העבירו יצר הרע שבכם כי לא טוב הוא שהלוא מביא אתכם & לידי תשוקה עצומה לקרבת ה' אך לא כך בדיוק היא הדרך הרצויה. אם לא תלכו בדרך אחת ובעצה אחת בעבודת ה' תסתבכו.

נמצא מדיוקים בפסוק שנדב ואביהוא נכנסו פנימה מתוך האש הפנימית שהתלהב בלבבם בקרבתם לה' ומתוך & אהבת ה' שיקדה בהם. ואף שמצווה זו יקרה היא בעיני ה', אבל לא בזה הדרך אשר לא ציווה ה'. ולמה כתיב וימתו לפני ה'? פגעה בהם מידת הדין תכף ומיד, מדוע? בשביל שהיו בפלטין של מלך מה"מ הקב"ה, ואם היו עושים עבירה שחייבים עליה מיתה בידי שמים אך בחוץ. לא היתה פוגעת בהם מידת הדין תכף ומיד.

המדרש על הפרשה הקשה הזו אומר כך: ועת ומשפט יודע לב חכם (קהלת ח ה), זה משה, שכבר אמר לו הקדוש ברוך הוא, ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי (שמו' כט מג), מתקדש אני שם במכבדי. והיה משה משמש כל שבעת ימי המלואים. והיה מתירא לומר שמא מדת הדין פוגעת בו, שנאמר, ונקדש בכבודי. ולא עשה, אלא אמר לאהרן, שמרו אבל שבעת ימים. אמר לו, למה. אמר לו, כך אמר לי הקדוש ברוך הוא, כי כן צויתי. כיון ששמרו שבעת ימי האבל ובא יום השמיני, נכנסו נדב ואביהוא להקריב, פגעה בהן מדת הדין ונשרפו, שנאמר, ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימותו לפני ה'. בא משה ואמר לאהרן, הוא אשר דבר ה' לאמר בקרובי אקדש. והיכן דבר. במדבר סיני, ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי. וכן אמר משה לאהרן, העת שאמר לי בקרובי אקדש, חשבתי כי בי או בך יפגע, ועכשיו אני יודע כי הם גדולים ממני וממך. וידום אהרן, היה לו הדבר לנחמה. לכך נאמר, שומר מצוה לא ידע דבר רע: ועוד במדרש פרשת אחרי מות- דבר אחר, כטוב כחוטא. כטוב, אלו בניו של אהרן. כחוטא, אותן שחלקו, קרח ועדתו שקרבו כדי לחלק על משה ונשרפו, שנאמר, ואש יצאה מאת ה' (במד' טז לה). ובניו של אהרן נכנסו להקריב, ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם (ויק' י ב).

הגמרא במסכת עירובין דף סג'- והא תניא: רבי אליעזר אומר: לא מתו בני אהרן עד שהורו הלכה בפני משה רבן! מאי דרוש? (ויקרא א ז) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח [וערכו עצים על האש], אמרו: אף על פי שהאש יורדת מן השמים - מצוה להביא מן ההדיוט; ותלמיד אחד היה לו לרבי אליעזר שהורה הלכה בפניו; אמר רבי אליעזר לאימא שלום אשתו: "תמיה אני אם יוציא זה שנתו" - ולא הוציא שנתו. אמרה לו: נביא אתה? אמר לה: לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי, אלא כך מקובלני: כל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה.

המהרש"א על הסוגיא במסכת עירובין מוסיף & הבנה נוספת-הוא רוצה לאמר כך:אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה. אש זאת נמצאת על המזבח תמיד אש זו הגיעה במעמד הר סיני עת התגלה ה' עליו וכל יום היו מוסיפים שני גזרי עצים וכך האש תמיד דלקה וגם בזמן המשאות רבוצה היתה האש תחת כלי מיוחד ואש זו היא שאכלה את העולה ואת החלבים ואש זו יצאה מלפני ה' בארבעה לשונות ונכנסה בחוטמיהם(של נדו"א) וכך נשרפה & נשמתם וגופם(נשאר) קיים.

גמרא זבחים דף קטו -... רבי אומר זו פרישות נדב ואביהוא בשלמא למ"ד זו פרישות נדב ואביהוא היינו דכתיב (ויקרא י ג) הוא אשר דבר ה' לאמר בקרובי אקדש אלא למ"ד זו פרישות בכורות היכא רמיזא דכתיב (שמות כט, מג) ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי אל תקרי בכבודי אלא במכובדי דבר זה אמר הקב"ה למשה ולא ידעו עד שמתו בני אהרן כיון שמתו בני אהרן אמר לו אהרן אחי לא מתו בניך אלא להקדיש שמו של הקב"ה כיון שידע אהרן שבניו ידועי מקום הן שתק וקבל שכר שנאמר (ויקרא י ג) וידום אהרן.

רשי מבאר-זו פרישת נדב ואביהוא - כלומר לא נקראו בכורות כהנים אלא מי הן הכהנים הנגשים שהוזהרו כאן לפרוש מן ההר זה נדב ואביהוא שנעשו בסיני כהנים והן הכהנים הנגשים אל ה' להקריב קרבנות: היינו דכתיב - כשמתו נדב ואביהוא אשר דבר וגו' כדקאמר בסיני (שמות יט) פן יפרוץ בהם ה' וכיון שלא נזהרו לפרוש מן ההיכל בהקמת המשכן פרץ בהם:

פרשת אחרי מות

הגמרא במסכת סנהדרין דף נב' - רבי אלעזר אמר אתיא שריפה שריפה מבני אהרן מה להלן שריפת נשמה וגוף קיים אף כאן שריפת נשמה וגוף קיים ... ומאן דיליף מבני אהרן מנא ליה דכתי' (ויקרא י, ב) וימותו לפני ה' כעין מיתה ואידך ההוא שריפה ממש הואי ומאי דכתיב וימותו דאתחיל בהו מגואי כעין מיתה דתניא אבא יוסי בן דוסתאי אומר שני חוטין של אש יצאו מבית קודש הקדשים ונחלקו לארבע ונכנסו שנים בחוטמו של זה ושנים בחוטמו של זה ושרפום והכתיב (ויקרא י, ב) ותאכל אותם ולא בגדיהם. ועוד מוסיפה הגמרא: וכבר היו משה ואהרן מהלכין בדרך ונדב ואביהוא מהלכין אחריהן וכל ישראל אחריהן אמר לו נדב לאביהוא אימתי ימותו שני זקנים הללו ואני ואתה ננהיג את הדור אמר להן הקב"ה (בא) ונראה מי קובר את מי ?

מבאר ה'חזקוני' - "אשר לא ציווה אותם" - היות שביום זה הייתה צריכה להתגלות שכינת ה' על ידי האש. ככתוב "אש אוכלה אש", ולכן לא ציווה שיביאו אש מן ההדיוט. כי טעו בהוראתו להקריב היום אש זרה ומה שכתוב "ונתנו בני אהרן אש ... שאף על פי שירודת אש מן השמים מצווה להביא מן ההדיוט היינו מיום זה (ב' ניסן והילך) אך היום א' ניסן, לא. ולמה? כי היום תרד אש מן השמים ובה ורק בה רצה ה' להתכבד. מה זה "לא ציווה" - הכוונה שלא למעט כבוד שמים ואת כבוד השכינה.

היכן מצאו את מותם - בנושא זה יש מחלוקת תנאים ומובא & כך במדרש. רבי אליעזר אומר - "לא מתו אלא בחוץ מקום שבו מותרים הלויים להיכנס שנאמר: "וישאום בכותונתם" אם כן למה נאמר "לפני ה'" ? שנגפן המלאך ודחפן לחוץ.

רבי עקיבא אומר - לא מתו אלא בפנים שנאמר "וימותו לפני ה'". א"כ למה נאמר "וישאום בכותונתם"? מלמד שהטילו חניות של ברזל וגררום לחוץ. "וימותו" - מידה כנגד מידה חטאו באש ולכן נענשו באש שהרי מצינו שכבוד ה' 'כאש אוכלת בראש ההר' והוזהרו בה כבר מהר סיני ולכן כשחטאו באש אין מנוס והם גם ילקו באש. ודווקא בכוהנים הקרובים אלי לשרתני רצוני להתקדש ולא שיתחלל שמי. וידם אהרון" - & ממה שרוצה היה להתאבל אך לא עשה זאת.

ובכן מי אכן ראוי שיבכה על השריפה הזו? מבאר ה'שפת אמת' בני ישראל. & ולמה? כי במעמד הר סיני הקדימו ישראל נעשה לנשמע אך בחטא העגל ירדו ממדרגתם אך נדב ואביהוא לא ירדו ונשארו במדרגת נעשה ונשמע. גם כעת ובעיקר כעת, & ומכיוון שישראל ירדו ממדרגתם נמצא שהם הזקוקים כעת יותר מכל לבכות על השריפה הזו. שלמעשה מבטאת את 'חטאתם' בירידתם, הרוחנית.

ואמרו נדב ואביהוא לעצמם שיכולים הם להנהיג את ישראל כמו בזמן שלפני החטא אבל באמת לא כן היה רצון ה' כי בכל דור & יש את ההנהגה שלו ולכן המיתם, כי & אין הם באמת ראויים להנהיג את הדור. ע"פ החסידות הטעות היתה בזה שהקטירו את הקטרת על מזבח העולה, למה? כי חשבו שהיום שירדה אש מן השמים ותאכל את העולה ואת החלבים הוא כעין מזבח הזהב מזבח הקטרת מזבח הפנימי אך טעו בכך. שעליו מקריבים קטרת. ומכיוון שהקדושה יצאה לדעתם מפנימה, החוצה הקריבו על מזבח העולה... את הקטרת והנה זו היתה הטעו שלהם.

"ועל פני כל העם אכבד" - הכוונה בזה שגובר כח כללות פשוטי בני ישראל מתוך כח היחידים הקרובים אליו והם שיבכו את השריפה כי ירדו ממדרגתם.

שתויי יין - ע"פ השפת אמת אין שום מקום לבוא ולומר שנו"א עשו זלזול מאוס שכזה אלא מאי? כי אין כהן המשרת לפני ה', & רשאי בכלל להוסיף שום התפעלות מצידו ובא לידי ביטוי במליציה "שתויי יין".

הרב כשר בספרו 'תורה שלמה' מביא עוד הסבר בנושא - על הפסוק "ותצא אש מלפני ה'" - מהיכן יצאה? הוי אומר מן השמים יצאה כי נאמר כאן "ותצא אש מלפני ה'" ובמדבר יז' - "כי יצא הקצף מלפני ה'" מה להלן מן השמים אף כאן מן השמים.

"וימותו לפני ה'" - מיתתם לפני ה' ונפילתם בחוץ. רבי ישמעאל אומר - 'וימותו לפני ה'" - מיתתם לפני ה' ונפילתם לפני ה' אלא מאי? גררום בחנית של ברזל. איסי בן עקיבא אומר - לא מתו נדב ואביהוא אלא כדי לקדש שמו של מקום ושלא ליתן פתחון פה לכל באי עולם, שלא יאמרו שלא שרתה שכינה באהל מועד אלא רק בערפל שהרי נדב ואביהוא נכנסו לפני ה' ולא ניזוקו...

פרשת אחרי מות

הפרשנים מבארים ומצביעים בנושא דידן, שיש מצב של התקרבות לא רצויה ויש מצב של הקרבה לא רצויה וזה מן השינוי & שפסוק אחד אומר 'ויקרבו לפני ה' אש זרה', ופסוק אחר אומר בקרבם לפני ה' וימותו" 'ובא הפסוק שלישי ומכריע' בהקריבם אש זרה " וה' יאיר עינינו בענין זה ונדע שלא כל הרוצה לקרובה אל ה' אם פיזית ואם בקרבן, יעשה זאת איך שבא לו, אלא אך ורק בציווי ה'.תונשל"ע

דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקודש וגו'. בזאת יבא אהרן אל הקודש (טז,ב-ג)

צריך ביאור בדבר שמלשון הפסוק משמע שתלויים זה בזה ולכאורה הרי שני דינים המה, הא' הוא לאו ליכנס אל קודש הקדשים, ויש ענין אחר של עבודת יום הכפורים על דיניה ופרטיה, שאז בלבד הורשה הכהן ליכנס בקודש פנימה.

הנראה לומר בזה דאכן תלויים זה בזה שהכהן גדול בשעה שנכנס לקודש הקדשים ביום הקדוש, עליו להבין ולהשכיל שהמקום אשר נכנס עתה הוא מקום קדוש, שאינו יכול ליכנס שם כי אם פעם אחת בשנה, ואז כשיעשה העבודה הרי היא תהיה באופן שונה לגמרי מאשר יחשוב שקודש הקדשים הוא מקום עבודה ככל מקומות העבודה בביהמ"ק. עד שאפשר שכ"ג עם הארץ וכדוגמת הכהנים ששימשו בבית שני אשר יעשה העבודה בפנים בהעדר המחשבה הנאותה, אולי תפסל עבודתו שם.

ולפי זה נמצא שאם הכ"ג יבין חומר המקום יהיה לו מצד הדין היתר ליכנס בו בשאר פעמים, רק משום "הוקר רגלך מבית רעך" (משלי כה, יז), היינו שבגלל ההרגל עלולה להיפגם יראתו מן המקום הזה, לכן יכנס רק פעם אחת בשנה. אך לא כן משה רבינו שהותר ליכנס בכל פעם, וכמ"ש הרמב"ן כאן, וייתכן דהיינו משום שמשה היה יודע ומרגיש תדיר את קדושת המקום.

ורחץ במים את בשרו ולבשם (טז,ד)

פירש רש"י, אותו היום טעון טבילה וכו' ובכל חליפה טעון טבילה, ושני קידושי ידים ורגלים מן הכיור.

וקשה מאד שהרי שנינו בהדיא (יומא מג, ב) דבכל יום כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מן הכיור וביוה"כ מקדש מקיתון של זהב, ואיך כתב רש"י דבאותו היום מקדש ידיו ורגליו מן הכיור.

ויש ליישב בהקדם הא דשנינו (זבחים כא, ב כב, א) א"ר יוסי ברבי חנינא כל כיור שאין בו כדי לקדש ארבעה כהנים ממנו אין מקדשין בו וכו', מיתבי כל הכלים מקדשין בין שיש בהן רביעית בין שאין בהן רביעית ובלבד שיהו כלי שרת, אמר רב אדא בר אחא בקודח בתוכו (רש"י קודח דופנו של כיור ותוחב בתוכו כלי קטן ומקצתו לחוץ ויונק מימי הכיור ומוציא), והא "ממנו" אמר רחמנא, "ירחצו" לרבות כלי שרת. ובתוס' שם (ד"ה והא ממנו) פי' דקאי אהא דשני בקודח מתוכו, ופריך והא ממנו אמר רחמנא דאין לקדש אפי' קודח אלא אם כן יהא כמוהו שיהא בו כשיעור.

והנה לדעת התוס' דפירכת הגמ' היתה דחסר שיעור, צריך להבין מאי מתרצינן בגמ' "ירחצו" לרבות שאר כלי שרת. וביאר הגרי"ז דלדעת התוס' ליכא ענין בכיור דוקא אלא כל קידוש ידים ורגלים מכלי שרת שיש בו כשיעור ד' כהנים הרי הוא חשוב כקידוש מכיור, וא"כ כלי שרת שיש בו שיעור ד' כהנים לא בעי ריבוי ד"ירחצו", וע"כ צריך רק לרבות כלי שרת שהוא פחות מכשיעור ד' כהנים.

א"כ י"ל דהא דתנן ביומא דביוה"כ מקדש מקיתון של זהב, הך קיתון החזיק שיעור מים דד' כהנים ושפיר חשיב כיור. ואתי נמי שפיר מש"כ רש"י דטעון קידוש ידים ורגלים מן הכיור, ולא תקשי דביוה"כ קידש

פרשת אחרי מות

מקיתון של זהב, דלפי המבואר אף ביוה"כ היתה מצות כיור רק שאין ענין בכיור דוקא אלא כל כלי שרת כשיעור ד' כהנים הוי כיור.

אלא שהתוס' (יומא מד, ב ד"ה והיום) כתבו דהא דביוה"כ מקדש מקיתון של זהב היינו מדכתיב "ירחצו" לרבות שאר כלי שרת. אלמא דבעינן קרא ד"ירחצו" למילף נמי על כלי שרת שיש בו כשיעור ד' כהנים.

ועוד שבירושלמי (יומא ד, ה) על הא דתנן "והיום מן הקיתון של זהב", איתא אמר ר' יונה חוץ מקידוש הראשון, א"ר יוסה ואפילו מקידוש הראשון. מתניתא פליגא על רבי יונה, כל הכלים שהיו במקדש היו ראויין לקידוש ידים ורגלים, פתר לה חוץ מקידוש הראשון. הרי נראה מהירושלמי דקיתון של זהב לא חשיבא כיור, ורק נכלל בריבוי דכל כלי שרת ודלא כמש"כ וצ"ע

ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עדים לחטאת ואיל אחד לעולה (טז,ה)

לכאורה יפלא שחטאתו של אהרן ביום הכיפורים הוא פר ואילו קרבן העם לה' לחטאת הוא רק שעיר, והרי מן הראוי היה להטיל על ציבור שלם קרבן גדול יותר מאשר מוטל על הכהן גדול שהוא יחיד, או עכ"פ קרבן שוה כמו שמצינו שהכהן המשיח וגם הציבור שוים להביא פר על העלם דבר.

אך הנה מצינו (יומא סא, א) דר"ש אומר כשם שדם השעיר הנעשה בפנים מכפר על ישראל בטומאת מקדש וקדשיו, כך דם הפר מכפר על הכהנים בטומאת מקדש וקדשיו.

א"כ, מאחר שפרו של הכהן בא לכפר גם על אחיו הכהנים הנמצאים תמיד בבית המקדש, ועלולים להיכשל בחטא זה של טומאת מקדש וקדשיו, לפיכך צריך הכה"ג להביא קרבן גדול יותר גם עבורם, משא"כ הציבור המרוחק בתכלית מאהל מועד, והופעתו במחיצת העזרה היא רק לעתים רחוקות, בוודאי סגי להו בקרבן קטן יותר שהרי אינם נכשלים הרבה בטומאת מקדש וקדשיו

והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו וכפר בעדו ובעד ביתו (טז,ו)

ופירש"י מתודה עליו עונותיו ועונות ביתו, והיינו אשתו.

ויל"ע דבשלמא כשאדם מתודה על עונותיו הרי זה 'וידוי', אבל כשמתודה על עונות של אחר מה שייך כאן וידוי, אדרבא לכאורה הוא 'לשון הרע' כשאומר שיש להם עונות, ומצינו בישעיה (ו, ה) שאמר בתוך עם טמא שפתים אנכי יושב, ואמרו עלה שהיה בזה חטא לשה"ר שהזכיר את עונות בני ישראל, ושם הוא חידוש, שכן אינו מפרט זאת על אדם מסויים אלא על הכלל, ובתוך הכלל ודאי יש חטאים, ומ"מ הוי לה"ר, וכ"ש כשאומר על אדם מסויים שחטא דהר"ז לשה"ר.

וחזינן מכאן דכשמזכירים חטא של אדם בכדי לבקש מחילה אין זה שייך כלל לדיני לשון הרע, ואדרבא כך הוא צורת בקשת המחילה.

והנה הדבר פשוט דגם אם הכה"ג יודע בעצמו או באשתו שלא חטאו בשנה זו, דהרי הוא צריך להתודות, לפי שכגודל דרגת האדם כן הוא נתבע יותר. והרמב"ם כתב באגרת (נדפס בגליון המשניות אבות פ"ב מ"ח) שאילו ידע גודל חובתו היה רואה שכל יום עובר על כל המוזכר בוידוי ויותר מכך. ובשם האריז"ל אומרים שהוידוי הוא אף על מה שחטא האדם בגלגוליו הקודמים.

פרשת אחרי מות

ונתן אהרן על שני השעירים גורלות גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל (טז,ח)

הנה צונו יוצרנו להטהר ולהתכפר באמצעות בהמה על ארבע. וכן מצות וידוי על הבהמה וכמ"ש (פסוק כא) 'וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי והתוודה עליו וכו' ונתן אותם על ראש השעיר ' וכו'. ובאמת צ"ב מה ענין אדם לבהמה, וכן נתינת העוונות של אדם על הבהמה. ובזה"ק אמרו שהכונה שנותן את עוונות יבני ישראל על עשו הרשע אשר נקרא שעיר. כלומר אשר העוונות שייכים לו ורק לו, אלא שמחמתו, נכשלו בני ישראל, אך בעצם המה טהורים שאין הפשעים והעוונות במהותם.

ברם, יתכן לפרש כי בהמה אפשר שנפשה אשר בתוכה היא נפש אדם, ורק חיצוניותה בהמה בסוד הגלגול. והנה מדוע יהיה נפש אדם תוך בהמה ומאין הגיעה לשם. אך אותה הנפש בהמה בחייה עשתה מעשה בהמה ושנתה ושלשה בהן, הלוך ושוב, עד אשר הורידה מטה מטה ונעשה כבהמה רק שהולך על שתיים, וז"ש חז"ל (שבת קנא:) אין חיה פוגעת באדם עד אשר נדמה לה "שהוא כבהמה". ע"ש. כלומר, יש סוגי אנשים שהן במעשיהם כבר המה בהמה, בסוד "אדם ובהמה תושיע ה'". הוא אדם ועשה עצמו כבהמה (וע' דרשת חז"ל בחולין דף ה:).

ואשר על כן מזמין ה' בהמה אשר נפשה נפש אדם והיא באה נפש תחת נפש. ונותן עונתם של בני אדם על ראש שעיר שהוא האדם שבתוכה, וזה 'ראש השעיר' כלומר שעיר זו ההולכת על ארבע בחיצוניות, וראש שלה הוא הנפש אדם אשר נתגלגל בתוכה.

ומאותה מימרא של חז"ל (שבת קנא:) הנ"ל, למדין אנו כי אע"פ שאדם בדרגה יותר גבוהה מן הבהמה שיש דצמ"ח - [דומם, צומח, חי, מדבר] כנודע, מ"מ ניתן רשות לבהמה לראות ולהבחין בזה מה שאין בן אדם מבחין, כי היא מבחינה מדרגת החוטא והאדם אינו יכול להבחין, שהרי אין אדם רואה את החוטא שהוא כבהמה, אבל הבהמה רואה את החוטא שאינו אדם אלא בהמה. אבל המתנהג כהוגן אזי כל הבריאה יראה מפניו, וכמ"ש ב(ראשית ט, ב) "ומוראכם וחתכם יהיה על כל" וגו'.

ונתן אהרן על שני השעירים גורלות גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל (טז,ח)

רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל באר את ענין שעירי יום הכפורים, זה לה' וזה לעזאזל באופן הבא:

שעיר עזים אינו מסוגל, כידוע, לחשוב. אולם, הבה ננסה לצייר את מחשבותיו של השעיר לעזאזל, אלו היה חושב: "ראו נא את הקורה עמי ועם חברי! שנינו נולדנו באותו הכפר, ביחד גדלנו, וזה לצד זה יצאנו למרעה, אולם הוא אדוק ונבחר להיות לה', ואני נבחרתי לעזאזל.

"מה יצא לחברי מכך שנבחר לה'? הוא נשחט במהירות וכל האפשרויות נחסמו עבורו. ואני, לעומתו, עודני חי! ולא רק זאת, הביטו וראו: אותו אדם שעומד שם כבר מאתמול, ממתין במיוחד עבורי מיום האתמול, על מנת להוציא אותי לטיול מעניין... וגם גשר מיוחד בנו עבורי... עיני זוכות לראות עולם ומלואו, ואיני מסוגר לי בתוך ד' אמות כחברי האדוק".

תוך כדי הטיול עוצר השליח בעשרה מקומות ושליחים קבלו את פני האיש המשלח, והשעיר התענג על הכבוד הגדול שהוא זכה לו: כדי לפגוש בו על אם הדרך, לא התפללו אותם עשרה יהודים במנין ביום זה! "כל הטרחה המרובה הזו", המשיך לחשוב, "נועדה כדי שארגיש טוב... כמה חשוב אני בעיניהם ובעיני... כמה חבלשחברי האדוק לא זכה לכך..."

וכאשר מגיע השעיר לצלע ההר, נגלית למול עיניו התהום הפעורה והוא חושב לעצמו, "אח... איזה נוף

פרשת אחרי מות

עוצר נשימה", ומפליט: "חבל שלא הצטיידתי במצלמה... חבל שחברינפטר כבר ואינו יכול להבין את מהשהפסיד"...

ובזאת עדיין לא מסתיימות הנאותיו הגדולות לשון של זהורית נקשרת לקרנו והשעיר מאושר על הכתר המהודר שניתן בראשו...

ואינו יודע שכל הפעלות הללו מובילות אותו אל העזאזל, ובעוד רגע קט, כאשר ידחף אותו השליח אחורנית אל התהום הנוראה ישברו בזו אחר זו כל עצמותיו... הוא יגיע אל השדים שבמדבר, לחלקו של הס"מ, ואלו חברו זכה להיות קרבן חטאת, דמו נשפך לפני ה' בקדש הקדשים!

תאור ציורי זה הוא בבואה למתרחש בעולמנו: מביט אדם אל חברו האדוק ואומר: ראו נא, שנינו גדלנו יחד ואנחנו שווים במראה ובקומה. הוא דווקא בחור כשרוני... כמה חבל עליו! מסכן שכזה... הלך לישיבה... מה יצא לו מכך...?!

ואני מאושר עד לב השמים! רכשתי השכלה וידע רב, אני משתכר בכל חדש משכורת עתק! כל מחמדי העולם פרושים לפני, הנוף שאני נחשף לו משכר ממש... טוב לי כל כך...!!

אך הוא אינו יודע כי הדרך שהוא צועד בה מובילה אותו לרסוק עצמות, הוא הפוסע לעזאזל, ואלו חברו עולה ומתעלה לפסגות קדשה וטהר.

והזה עליו מן הדם באצבעו שבע פעמים וטהרו וקדשו מטומאות בני ישראל (טז, טז)

בספרא כאן דרשו על "והזה עליו", דהיינו שצריך להזות על "טהרו של מזבח". וכן פירש"י בגמרא (יומא טו, א ד"ה הזה) דמזה על טהרו של מזבח שבע פעמים כמו שנאמר והזה "עליו" מן הדם.

לפי דרשא זו אפשר לבאר את הסתירה שיש לכאורה במה שנאמר בזה בפרשת תצוה (שמות ל, א) וכפר אהרן על "קרנותיו" אחת בשנה, מדם חטאת הכפורים אחת בשנה יכפר "עליו" לדורותיכם, דברי שא קאמר וכפר אהרן "על קרנותיו" אחת בשנה, היינו שיש חובה להזות בזמן קבוע פעם אחת בשנה והיינו ביום הכפורים, ובסוף כתב לשון "עליו".

והנה אם איקלע להזות שוב כיוצא בזה במשך השנה כגון בפר העלם דבר של כהן משיח או של צבור, יש להקפיד כי ההזייה תהיה בדוקא על קרנות המזבח ולא על "טהרו של מזבח", משום שאחת בשנה יכפר "עליו" לדורותיכם, הזייה זו שהיא "עליו" היינו על טהרו של מזבח כמ"ש בספרי, הוא אך ורק "אחת בשנה".

ושלח ביד איש עתי המדברה (טז, כא)

בגמ' (יומא סו, א) ת"ר 'איש' להכשיר את הזר, 'עתי' שיהא מזומן 'עתי' ואפילו בשבת, 'עתי' ואפילו בטומאה וכו'. ואמרינן התם 'עתי' ואפילו בשבת למאי הלכתא וכו', ופרש"י מה חילול שבת יש בה.

ותמה בעל חלקת יואב בקונטרס 'קבא דקשייטא' (קו' ח), מאי פריך הש"ס 'עתי' למאי הלכתא, ופרש"י מה חילול שבת יש בה, והלא משכחת לה שפיר ביוה"כ שחל באחד בשבת, אלא דקמ"ל קרא דמותר להזמין איש זה בערב יוה"כ אע"פ שהוא שבת ויש בזה איסור הכנה דאורייתא, והיינו משום שהקפידה

פרשת אחרי מות

התורה שיהיה איש "עתי" מזומן, וא"כ הרי זה עדיף מסעודת יו"ט לשבת, דדעת רש"י במס' ביצה (ב' ע"ב) דכיון שהיא מצוה יש בו משום הכנה, וכ"ש כאן דבפירוש הקפידה התורה שתהיה הכנה הרי שפיר צריך קרא להתיר חילול שבת זה. והניחו הגאון הנ"ל בצע"ג.

ובספר 'שערי זיו' בקונטרס 'קבא דניחותא' כתב הגר"י וינוגרד זצ"ל לתרץ, דאין שייך בזה לאסור משום הכנה לדעת רש"י, לפי מה שפירשו האחרונים דרק במקום ששייך איסור מוקצה או נולד בכה"ג אסור לזה ההכנה המתירה, וגם לדעת התוס' הלא כתבו שם דלכן אופין ומבשלין מיו"ט לחול משום דכל דבר אפוי ומבושל לא שייך בו הכנה, דהא אין מחוסר כי אם תיקון בעלמא ולא דמי לביצה שהוא דבר חדש. לפ"ז סרה ממילא קושית הגאון הנ"ל.

ברם, אכתי יש מקום לקושיית החלקת יואב לפי שיטת הרמב"ן (מלחמות, פסחים פ"ג) החולק על תוס' וס"ל דכיון דאסרינן בהכנה דממילא כ"ש שאסור הכנה בידי אדם, ומה שהתירו לאפות מיו"ט לשבת הוא רק משום 'הואיל'. נמצא לפי זה דבכל אופן שייך הכנה והדרא קושיא לדוכתה.

אמנם הנראה בזה, דאם אכן יש בזה הכנה בוודאי היה אסור להזמינו בשבת דהא אפשר שפיר להזמינו ביום קודם, דאין הכרח מן הקרא דחייב להזמינו דוקא בערב יוה"כ, ומהיכי תיתי שהכנה זו תדחה שבת דהא דשחיטת קרבנות ציבור דוחה שבת משום דאי אפשר לעשותו מערב שבת (כדפירש"י מנחות עב, ב). ואם כן ברור שאי אפשר לאוקמי קרא בכך, ושפיר מתמה בגמ' מה חילול שבת יש בה ומושבת היטב קושית הגאון הנ"ל.

ונשא השעיר את כל עוונותם אל ארץ גזירה (טז,כב)

יש להבין מדוע לא השעיר אשר נשחט במקדש הוא המכפר על עוונות בני ישראל, אלא דווקא זה שנשלח למדבר? ועוד קשה מדוע השעיר אשר נשלח אל ארץ גזירה נשלח על ידי איש עתי, שאינו כהן - הרי גם זו מעבודות המקדש והכפרה?

והנה כבר ביאר הרמב"ן שטעם הקרבנות הוא בשביל שיראה האדם מה עושים לקרבן ויחשוב בליבו שאותו דבר היו צריכים לעשות לו בגלל חטאו, ורק ה' חס עליו ואיפשר לו לתת תחליף במקומו. אם כן, כאן כאשר יחשוב באיזה מיתה משונה ואכזרית הקרבן הזה נהרג מיד עולים בדעתו הרהורי תשובה.

ועל פי זה נראה ליישב גם את השאלה השניה שהעלנו - הסיבה שנשלח למדבר וגם נשלח על ידי איש זר ולא כהן היא שכך מועבר המסר לכל יהודי, שהענישה מאיתו יתברך יכולה להתבצע לכל אחד ובלי מגבלה של מקום.

ובא אהרן אל אהל מועד" (טז,כג)

"להוציא את הכף ואת המחטה שהקטיר בה הקטורת לפני ולפנים" (רש"י) בימי נעוריו של הבעש"ט הק', רצה לקיים שימוש תלמידי חכמים בגופו ולכן נסע אל הרה"ק רבי יצחק מדרוהוביטש זצ"ל.

בהגיעו, הכין הבעש"ט כוס קפה והגיש לו בעת לימודו. לאחר שסיים רבי יצחק את שתיית הקפה, הגיע הבעש"ט ולקח את הכוס הריקה חזרה.

תמה רבי יצחק ושאלו: מילא בפעם הראשונה קיימת מצות שימוש חכמים כשהבאת את הקפה, אולם איזו מצוה יש בלקיחת הכוס חזרה לכיור?!

פרשת אחרי מות

נענה הבעש"ט ואמר: הנה מצינו בתורה הקדושה שאהרן חוזר חזרה ונכנס אל אהל מועד בשנית, רק כדי לקחת שוב את הכף והמחתה שהותיר בקודש פנימה. ולא זו בלבד, אלא שטרם כניסתו, הוא טובל ומקדש ידיו ורגליו. הרי לנו שזו עבודה לכל דבר.

התפעל רבי יצחק מתשובה זו ואמר: אם יודעים אתם ללמוד כל כך טוב, אני הוא זה שצריך לשמש אתכם...

כי ביום הזה יכפר עליכם וגו' לפני ה' תטהרו (טז,ל)

מתני' [יומא פ"ה ע"ב] מיתה ויום הכיפורים מכפרין עם התשובה. ואמרינן בגמ' עם התשובה אין בפני עצמן לא, נימא דלא כרבי, דתניא רבי אומר על כל עבירות שבתורה בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יום הכיפורים מכפר חוץ מפורק עול ומגלה פנים בתורה ומפיר ברית בשר שאם עשה תשובה יום הכיפורים מכפר ואם לא עשה תשובה אין יום הכיפורים מכפר, אפילו תימא רבי תשובה בעיא יום הכיפורים יום הכיפורים לא בעיא תשובה.

והנה יש להקשות מהא דאמרינן במסכת ראש השנה בינונים תלויים ועומדים עשה תשובה נכתב לחיים לא עשה תשובה נחתם למות, והרי לרבי יום הכיפורים מכפר בלא תשובה, ודוחק לומר דאיירי על עבירות שבין אדם לחבירו שאין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חבירו או כמבואר בגמ' בפורק עול ומפיר ברית.

ונראה לתרץ דידוע הקושיא בדברי הרמב"ם שכתב דבינונים תלויים ועומדים עשה תשובה נכתב לחיים, ואמאי רק אם עשה תשובה, והרי גם בלא עשה תשובה אם הוסיף מצוה אחת איכא עלה רוב מצות ויהא נכתב לחיים, וכבר נאמרו בזה כמה אופנים ליישב.

ומשמיה דהגאון ר' אהרון קוטלר זצ"ל מטו לתרץ, דבאמת הרי בראש השנה דן הקב"ה כל אדם ואדם על אותה שנה שחלפה, וא"כ גם אם יוסיף בעשרת ימי תשובה עוד מצוה לא הועיל כלום, כיון שמצוה זו מתייחסת לשנה החדשה, וע"כ דמה דתלויים ועומדים הוא רק לענין התשובה, ותשובה מועלת כיון דכוח התשובה עוקר למפרע גוף העבירה, ובתשובה מאהבה מצינו ביותר דנעשו להם כזכויות.

ולהאמור מיושב שפיר דחלוק מעשה תשובה שמכפר לבין רבי שיום הכיפורים מכפר, דבשלמא תשובה עוקר הדבר למפרע, משא"כ יום הכיפורים רק הוי כפרה בעלמא, וכיון שהדין הוא על השנה הקודמת הרי בזה לא יועיל מה שאיכא לו עתה בשנה החדשה כפרה, דהא בעי לעקירה לדינו שתלוי ועומד משנה קודמת.

כי ביום הזה יכפר (טז,ל)

כשיבין האדם כי ידיו ריקניות מכל, ויכניע עצמו לפני מלכו של עולם, בידעו את מעוט מעשיו ופחיתות ערכו, יוכל לזכות לכפר על כל עוונותיו.

הרב אהרן סורסקי בספרו "מרבצי תורה מעולם החסידות" מספר, כי בכל שנה, בערב יום הכיפורים, היה ציבור גדול מתכנס בביתו של הרבי ר' חיים מרדכי מסלונים, ושם אזנו כאפרכסת לשמוע את דברי ההתעוררותשיצאו מפי קדשו.

ר' מוטל היה באותה שעה כמרחרף בעולמות עליונים, פניו בערו כלפידים, וכל מילהשיצאה מפיו הרטיטה לבבות.

פרשת אחרי מות

בשנה אחת פתח ואמר:

משל למלך גדול שישב על כסא המשפט ובקש לדון את עמו. בני המדינה חפשו נואשות אחר שליח הגון שיצליח לפייס אותו ולרצות את כעסו, אולם כולם התייראו לגשת אליו.

גדולי השרים יראו, משום שחשו, שלפי ערכם גדול עוונם מנשא, וגם כל שאר נכבדי הארץ חששו לקבל על עצמם את המשימה הגדולה לבוא ולנסות לרצות אותו, משום שכל אחד ידע אתמרתנפשו, והכיר בחטאים ששישבדו.

לבסוף החליטו כל אנשי המדינה לבחור באדם בזוי ופחות מכולם, באיש מחוסר כל, שכל בגדיו קרועים ובלויים. הוא יהיה האיש שיוכל להכנס אל המלך, אמרו, רק לו יש פתחון פה לפני המלך.

כאן געה ר' מוטל בבכיה גדולה ומרה ורק בקושי רב הצליח להוציא מפיו את המלים הבאות:

בא השליח הבזוי בלב נשבר, עמד לפני המלך ואמר בתחנונים: "הבה המלך נשלים בינינו, הבה נתפס אתה עמנו ואנו אתך..."

פסוק / כותרת (טז,ל)

"מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו" המשנה במסכת יומא (פרק ח, משנה ט) מביאה את דרשתו של רבי עקיבא על פסוק זה:

"אמר רבי עקיבא: אשריכם ישראל! לפני מי אתם מטהרין? ומי מטהר אתכם? אביכם שבשמים. שנאמר 'וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם', ואומר 'מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל."

והקשו מפרשי המשנה, לשם מה הוזקק רבי עקיבא לשני פסוקים?

הרי די היה בפסוק הראשון שהקב"ה זרק עלינו מים טהורים ומטהרנו. מרן הגאון רבי עובדיה יוסף זצוק"ל הביא בכתביו תירוץ נאה שמתבסס על דברי המדרש הידוע (שיר השירים רבה ה, ג):

"אמר הקב"ה לישראל: בני, פתחו לי פתח אחד של תשובה כחודה של מחט, ואני פותח לכם פתחים שיהיו עגלות וקרוניות נכנסות בו."

והנה, שני מיני טהרה מצינו בתורה: הראשון הוא טהרה מטומאת מת על ידי הזאת אפר פרה אדומה, טהרה זו אין לה שיעור מבחינת כמות המים שצריכים להזות, ודי בכך שהזתה על האדם אפילו טיפה קטנה, כבר טהור הוא מטומאת מת. סוג הטהרה השני, הינו טבילה במקוה.

וסוג טהרה זה מצריך שהמקוה יכיל ארבעים סאה לפחות. אם חסר בו אפילו מעט מים ממדה זו - הרי שהמקוה פסול ולא תועיל הטבילה בו. כנגד שני סוגי טהרה אלו דרש ר"ע: אשריכם ישראל! כאשר הקב"ה מטהר אתכם על ידי אפר פרה אדומה, כמו שנאמר **"וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם"** מספיקה כמות קטנה ביותר של הזאה, ואין לה שיעור מינימאלי. אולם כלפי מי המקוה, שעל זה נאמר **"מקוה ישראל ה' "**, מוכרחים שיהיה שיעור מסוים לטהרה, לפחות ארבעים סאה מים. בוודאי תאמרו: אם כן, מי צריך מקוה?

פרשת אחרי מות

הבה נבקש מה' שיזה עלינו מים טהורים ובכך נטהר ברגע קטון מן הטומאה הגדולה ביותר.

בדיוק מסיבה זו הביא רבי עקיבא דוגמא של פרה אדומה מחד, ומקוה טהרה מאידך. ונבאר על ידי דוגמה: מלך פלוני הכריז שכל מי שעבר על חוקי המדינה, יוכל לבוא ולהתוודות בפניו בשקט על העוון שעשה, והמלך ימחל לו על חטאו. אולם, מי שייטפס לאחר זמן שעבר על חוקי המדינה ולא התוודה בפני המלך כשניתנה לו הזדמנות - הרי שעונשו יהיה חמור מאוד.

ייתכן שלאחר שיעברו בפני המלך אנשים רבים, ולכל אחד ואחד יש את חטאיו שלו עליהם יתוודה בפני המלך, יכעס המלך מאוד ויורה להפסיק להכניס עוד ועוד אזרחים. מכיון שבשומעו שכל כך הרבה פשעו וחטאו כנגדו, לא יוכל עוד להמשיך ולסלוח.

הקב"ה, מלך מלכי המלכים, ברחמיו העצומים נתן לנו סוג טהרה שונה: אילו יטבלו אלפי אנשים אחד אחרי השני במקוה, לא יהיה מצב שלאחד מהם יאמרו **"תעצור. חייבים לטהר את המקוה מהעבירות ואז תיכנס אתה"**. ומדוע?

כי המקוה מבטל את החטא ולא מותיר ממנו רושם. גם הקב"ה מעניק לנו סוג טהרה שלא יותיר שום רושם על המיטה. בתנאי אחד: שייכנס למקוה ויטבול בו. על זה אמר בלעם: **"מה טובו אהליך יעקב, משכנותיך ישראל"**.

אמרו חז"ל: **"שאינ פתחיהם מכוונים זה כנגד זה"**. לפי האמור מבאר מרן הגר"ע יוסף: הקב"ה אומר לאדם תעשה מאמץ קטן, תטהר עצמך במשהו ואני אפתח לך פתח אדיר לתשובה.

הפתח שעושה האדם לתשובה אינו בפרופורציה ליחס שעושה הקב"ה כנגדו. רק מה? תפתח פתח קטן. תיכנס למקוה. או אז יזו עליך ממי הפרה.

***

לנקות את כל הבית לפסח אינה מן המטלות הקלות, ובכל זאת, קלה היא לאין ערוך מניקיון הלב מכל סיג ופגם.

הבטיחו לנו רבותינו: הנזהר ממה שהו חמץ בפסח, מובטח לו שלא יחטא כל השנה. ובלבד שיכוון האדם בעת הניקוי של החמץ הגשמי - לבער אף את החמץ הרוחני.

ואשה אל אחותה לא תקח לצרור (יח,יח)

לכאורה לשון הפסוק הפוכה, שהרי קודם נושא אדם ורק אז לוקח גם את אחותה.

אם כן, היה צריך לכתוב 'ואחות אל אשה לא תקח', או 'אחות אשתך לא תקח'.

תירץ הרבי ר' העשיל מקראקא: בגמרא (פסחים ק"ט): אמרו חז"ל:

"עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות סעודה לצדיקים ביום שייגמל חסדו לזרעו של יצחק. לאחר שאוכלין ושותין נותנין לו לאברהם אבינו כוס של ברכה לברך ואומר להן איני מברך... אומר לו ליעקב טול וברך, אומר להם איני מברך שנשאתי שתי אחיות בחייהן שעתידיה תורה לאוסרן עלי." לפי זה, נבין היטב: יעקב אבינו היה צריך להתחתן עם רחל, בא לבן והחליף לו את רחל ללאה. לכן כשהתורה אסרה זאת מאוחר יותר, כתבה **"ואשה אל אחותה לא תקח"**.

פרשת אחרי מות

למרות שכאן רחל הייתה ה'אשה' ולא ה'אחות', ועם האחות - לאה, התחתן יעקב כביכול בטעות, עם כל זה, אילו היה מדובר לאחר מתן תורה, היה אסור לו לקחת את רחל - ה'אשה', על אחותה.

ואל אשת עמיתך לא תתן שכבתך לזרע לטמאה בה. ומזרעך לא תתן להעביר למולך וגו'. ואת זכר לא תשכב וגו'. ובכל בהמה לא תתן שכבתך וגו' (יח, כ-כג)

יש להתפלא על סדר המקראות שלפנינו, דהנה בתוך פרשת עריות המפורטת מופיע הפסוק 'ומזרעך לא תתן להעביר למולך וגו'', שאין לו לכאורה שום קשר לעריות. ולא עוד אלא שמסיים הכתוב אחר פסוק זה, בשני דינים נוספים המקושרים לענייני עריות. ויעוין בתפארת ישראל על משניות (מגילה ד, ט) שהעיר אף הוא מה לקרא זה כלל בין העריות.

אך מצינו שדרשו בגמרא (סנהדרין סד, ב) 'זרעו' אין לי אלא זרע כשר, זרע פסול מנין (שהיה לו ממזר והעבירו למולך, מנין שאף הוא חייב) ת"ל 'בתתו וכו'.

מעתה א"ש, דכאשר גמר הכתוב לפרט את העריות שיוכל להולד מהן זרע, מסיים וכתב 'ומזרעך לא תתן להעביר למולך, ללמדנו כי גם על זרע פסול חייבים כשהעבירו למולך וכנ"ל. ורק אח"כ כתב הא דואת זכר לא תשכב וגו', ובכל בהמה לא תתן שכבתך וגו', שבאלו אין שייך שיהא זרע.

כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם (יח, כט)

יש להבין למה פתח הכתוב בלשון יחיד אשר 'יעשה', וסיים בלשון רבים 'ונכרתו' הנפשות העושות.

וי"ל, דהנה מצינו שכל פר' העריות נאמרה בלשון יחיד, חוץ מפסוק אחד והוא (פסוק ו) 'לא תקרבו לגלות ערוה, ופירש שם רש"י להזהיר הנקבה כזכר לכך נאמר לשון רבים. ואף כאן שנאמר ונכרתו וגו' בלשון רבים פירש"י כיוצא בזה ד'הנפשות העושות' היינו הזכר והנקבה.

והנה, בשפתי חכמים בתחילת פר' העריות הקשה אמאי איצטריך לרבות אשה לגבי עריות, הרי אלו מצוות לא תעשה וגם אשה חייבת בכל הלאוין שבתורה כדאיתא בגמרא (קדושין לה, א), ותירץ דבשלמא שאר איסורין שבתורה כגון אכילת איסור שפיר האשה חייבת בהם כי היא עשתה מעשה איסור כמו האיש, אבל גבי עריות שרק הבעל עשה מעשה ואילו הנבעלת לא עשתה ולא כלום, שהרי היא קרקע עולם כמפורש בסנהדרין (עד, ב), לכן איצטריך לרבווי שאפ"ה הרי היא חייבת.

אלא שתמוה, דאם אשה היא קרקע עולם א"כ מדוע באמת חייבה אותה התורה בכל איסורי העריות.

על זה ניתן להשיב למאי דאיתא בגמ' (ב"ק לב, א) דמזיק את אשתו איהו קעביד מעשה והיא לא, ופריך והכתיב ונכרתו הנפשות 'העושות' מקרב עמם, דמזה משמע דהאשה ג"כ עושה מעשה, ומשני הנאה לתרווייהו אית להו איהו מעשה דקעביד, דהיינו שאת המעשה עושה באמת רק האיש, אבל כיון שגם לאשה יש הנאה לכן הנאתה נחשבת כמעשה. מעתה מובן למה אשה חייבת בכל איסורי העריות שבתורה, כיון שהנאתה חשובה כמעשה.

ולפי האמור ניחא, דמה שפתח הכתוב בלשון יחיד 'יעשה' היינו משום שבאמת המעשה נעשה רק ע"י האיש, אבל סיים הכתוב בלשון רבים 'העושות', שהרי העושות קאי אהנאה (וכבב"ק שם), והרי הנאה יש לשניהם, הלכך נקט שפיר לשון רבים וכולל את הזכר והנקבה.

פרשת אחרי מות